

דקה דומיה/חנה ניר

לזכר חיוך תמים, שאל מול המוות גווע
לזכר עיניים רכות, שכבו למראה הזוועה
לזכר צמות עדינות, שגולחו ללא רחמים
לזכר צוואר ענוג, שנכפף מאימת הדמים
לזכר ידיים חיוורות, שלמדו לבקש מזון
לזכר רגלים דקות, שקרסו תחתיהן מרזון
לזכר הגוף הפעוט, שצומק וחלה ועונה
לזכר הלב הקטן, שנחרד מעוצמת השנאה
לזכר הדם הצעיר, הדם שהפקר היה
לזכר ילדה יהודיה
דקה דומיה

תלאותיו של אריה לזרקביץ במלחמת העולם השנייה ובדרך ארצה

אריה לזרקביץ מוותיקי החברים החיים עמנו סיפר את שארע לו ולמשפחתו עם פלישת הגרמנים לעירו, מעט מתלאותיו וסיפור הישרדותו במחנות עבודה ואת דרכו ארצה. אריה אב לשניים, סב לארבעה נכדים ונינה.

אני מביאה את דבריו:

נולדתי בפברואר 1927 בעיירה נובטרק, שבדרום פולין.

הייתי בן הזקונים במשפחה והייתה לי ילדות מאושרת, היו לי חברים יהודים וגויים ולא הרגשתי אנטישמיות (בעיירה הותקפו חברי תנועות הנוער).

כשהמלחמה פרצה ב-1939 הייתי בן 12 שנים. הגרמנים כבשו את העיירה שלנו מיד בתחילת המלחמה.

להורים שלי היה בית מלון ומסעדה והגרמנים השתכנו בביתה מלון וחיו בו.

פגישתי האישית הראשונה עם הגרמנים התרחשה כשיום אחד לקחתי כריך לבית הספר ואחד הגרמנים קרא לי והחטיף לי סטירת לחי ואמר: "יהודי מלוכלך למה אתה לא אומר שלום (אחר כך נתקלתי בנוסח הזה הרבה).

אחרי כמה שבועות הגרמנים עשו סדר וגירשו לרחוב, את היהודים שגרו במרכז העיירה. היהודים ברחו לכפרים. גם אותנו גירשו מביתנו ושכרנו דירה אצל גוי בקצה העיירה. את בר המצווה שלי חגגתי בסתר, בעלית גג, אצל ההורים של אחי הבכור. התאסף שם מניין ואני קראתי את התורה.

הגרמנים התחילו להתנכל ליהודים ושלחו לעבודה את מי שתפשו ברחוב. אותי תפשו ושמו לי על הגב שק והתמוטטתי תחתיו ואז חיילי ה.ס.ו. הרביצו לי מכל הצדדים עם שוטים. אחרי השק החמישי הלכתי זקוף ולא נפלתי. אחר כך לקחו אותי לעבוד במכרות לכריית סלעים לתיקוני כבישים, גם זו הייתה עבודה קשה לילד בן 13 שנה. כמובן שזה לא הספיק לגרמנים, אז הם החליטו על גירוש יהודים למחנות ריכוז ומחנות השמדה, הקרוב ביניהם היה פלאשוב. כשהגיע יום הגירוש, גירשו את כל היהודים שנשארו בעיירה לבית הקברות ובדרך הרגו את רוב יהודי נובטרק. אני הולך עם ההורים, מחזיק ביד של אמא ופתאום אני מרגיש בעיטה בישבן, עפתי קדימה ובינתיים ההורים כבר עברו, זה הציל אותי - הורי הובילו למחנה ההשמדה בטרבלינקה ונספו שם ואותי שלחו למקום אליו הופנו הכשירים לעבודה אותי הובילו לזאקופנה לעבוד במנסרת עצים. עבדתי שם בתנאים איומים – 16 שעות ביום, בתנאי תזונה מינימאליים – פרוסת לחם, כוס קפה ומרק דלוח ליום שלם. ואני בן 14.5 שנים.

לפני הגירוש עבדתי כשוליה אצל ספר יהודי. במחנה סיפרתי אנשים וגם הגרמנים באו להסתפר אצלי. סיפרתי את מפקד המחנה ומנהל המטבח והם נתנו לי ב תמורה חצי ככר לחם. השגתי גם מזון בגנבה – ראיתי שהגרמנים מטמינים תפוחי אדמה ב קרח, מחוץ לגדרות התיל שהקיפו את המחנה (לשמור עליהם בהעדר מקררים). יום אחד חפרתי מתחת לגדר ומלאתי את מכנסי בתפוחי אדמה, התגנבתי חזרה למחנה והצלחתי. עצים לקחנו מהמנסרה ותנורים היו לנו, כך יכולנו לבשל את תפוחי האדמה והשמחה הייתה גדולה. אם היו תופשים אותי, היו יורים בי, אבל אני החלטתי שמוטב למות כך, מאשר למות ברעב, שהיה קשה מנשוא. וגם גנבתי לחם ותפוחי אדמה, שהגרמנים האכילו בהם חזירים.

עבדנו כך במחנה שנה וכשהחליטו לחסלו העבירו את 150 היהודים שהיו בו לקרקוב, שם עבדתי בעבודת פרך של הקמת צריפים בהשגחת הגרמנים, עם שוטים וכלבים. מפקד המחנה גט הי סדיסט ורוצח. הוא היה יוצא כל בוקר עם שני כלבים גדולים, היה פוגש יהודי ויורה בו בעורף בלי כל סיבה. פגשתי שם את אחי צבי, שעבד בעבודה טובה והיה מביא לי לחם.

אחרי שנה הוציאו אותי ועוד 500 איש למחנה בגרמניה בשם גרוזרוזין ומשם יצאנו לעבודות חוץ לעבוד אצל הפולנים ולחפירות לתחמושת לגרמנים בתנאים קשים. אחר כך העבירו אותי לעוד מחנה – מחנה של חולי טיפוס. אותנו לקחו על מנת שנשרוף את המתים. היינו 10 צעירים בגילאי 14-16 שנים ולמזלנו איש לא נדבק. אחר כך עברנו למחנה בשם וולסברג. פעם אחת ניסיתי לברוח, ירו בי ופצעו אותי וכשהבראתי

נשארתי לעבוד בבית החולים כאח.

לקראת הסוף, במרץ 1945 הצעידו את כל האנשים שנשארו במחנה לגרמניה – צעדת מוות בדרך מתו 90% מהאנשים ואני נשארתי לשמור במחנה. הייתי בסך הכל ב- 12 מחנות וראיתי את המוות בעיניים.

במחנה בויסטגריסטוף היינו לפני הסוף. לילה אחד הרגשנו שאנשי ה.ס.ו. ברחו ונשארו לשמור עלינו חיילים זקנים, הרגשנו שהרוסים מתקרבים, התגנבנו, נעלנו את החיילים וברחנו. בדרך פגשנו הרבה חיילים גרמנים שבורחים, זו הייתה הרגשה נהדרת לראות את בני העם שהתעלל בנו בורחים – זו נקמה. חזרנו למחנה השתלטנו על המטבח ובישלנו בו ארוחות, באמצעות מזון שהחרמנו מפולנים וגרמנים.

כשנסתיימה המלחמה חזרתי לעיר שלי ולא מצאתי שם איש מבני משפחתי. ואז התארגנה קבוצה, שביחד עברנו את הגבול לצ'כסלובקיה. הגעתי לזידן ושהייתי שם כשנה בהכשרה חקלאית. משם הגענו לדרום איטליה ולריביירה האיטלקית, בה שהינו כמה חודשים בוילה שהוחרמה מהפשיסטים, עד שהגיעה אוניה מהארץ ואספה אותנו

האוניה הייתה קליפה ישראלית - קראו לה "שאר ישוב" היינו צריכים לעלות עליה בסתר, שהאנגלים לא ישגיחו.

בפסח 1947 הפלגנו, לא תפשו אותנו באיטליה והפלגנו לים הפתוח. ההפלגה הייתה קשה אונית הקיטור הקטנה והרעועה היטלטלה על הגלים והיה צורך להזין אותה בפחם (מה שעשיתי בהתנדבות). "בשאר ישוב" היינו כ-500 איש. בדרך, האנגלים תפשו אותנו והשתלטו על האוניה אחרי קרב קצר. כאמור היה קרב, אנחנו זרקנו קופסאות שימורים והם ירו אש חיה. לבסוף השתלטו האנגלים על האוניה והובילו ואתנו בליווי משחתת עד נמל חיפה ומשם העמיסו אותנו על אוניית גירוש לקפריסין. ושוב גדרות תיל.

בקפריסין שיכנו אותנו באהלים ושם גם עברתי קורס של ההגנה ולמדתי עברית. אחרי שהיה של 8-9 חודשים בקפריסין, קבלתי מהאנגלים סרטיפיקט על שם נער בן 16 וכך הגעתי ארצה. קיבלתי תעודת עולה ב-26.3.48. הצטרכתי להתגייס לצבא, לפני זה באתי להגיד שלום לאחי מאיר אלעזרי ז"ל (שהיה חבר כפר מנחם). הוא הציע לי להתגייס פה בקבוץ, בגלל שחסרים פה אנשים. ככה נשארתי בכפר מנחם.

הביאה לדפוס: יהודית אפרתי

זהו מכתב מאברהם'ל ברוידא – חבר הקבוץ, ששירת בבריגדה היהודית (על אדמות אירופה) – לבתו נירה (לימים נירה שויאר) לקראת יום הולדתה העשירי.

23.7.1944

נירה שלום אב

אפי המוסכם בין שנינו, אפי, את חייבת לי מכתב ואני לא הצטרפתי כעת לכתוב אב, אבל הפעם אינני רוצה לשמוך חשבון זה סיבת וויתורי. היא זו שלא אהיה נוכח בחטיטית יום הולדתך העשירי. לכן רוצה אנוכי, שלפחות מכתב מאני תקבלי ביום חלק. ידוע לי היטה, שהעצמי יארום אב צעיר רב. תאמיני לי נינה, שבה הייתה תשוקתי ועל היה רצוני, להימצא ביום זה על ידך, אבל אל לשכוח, שאני נמצא בצבא. הא, לא פעם הסברתי אב, שבצבא, לא כל דבר מסתבר, אפי צורף או רצון החייל. אלא אורמים אחרי קובעים את הסיפורים.

אוצה בפנייך נינה, שלוא היה זה יום סיום העשור הראשון לחייך, הייתי בדרך קלות עובר על העובדה המצערת, שלא אוכל להיות נוכח בבית ביום זה, אבל לא להשתתף ביום הולדתך העשירי, יהיה לי קשה מאוד. קשה יהיה לי לשבת כאן ביום ראשון הבא אב, להימצא בחברתך ובחברת אהרון ורחל'ה, ויחד אהאלות זיכרונות מעשר השנים שעברו. עברו עשר שנים ואני נצמח, שרק תמוז שלום היה זה, כשהפסקתי בצרפיים את העבודה בפריז ונסעתי תל אביבה לבית החולים "הצסה", להיווצר מה נשמע אצל רוחל'ה, לא הפשו לי להיכנס פנימה, הוציאו לי על יד השעה, שהקצאתי אבוא ושלתי

לשוב הערה. ניצבר אני. האיזה קוצר רוח. חיביתי שעות ספורות אלו. שנראו בעיני
כחודשים שלמים. מתוך חוסר סבלנות לחכות עד הערה. חזרתי מהעוד צמאן לשער בית
החולים. לא העזתי ואולי התביישתי לשאל עוד פעם, אבל הפקיד. שיש על יד השער
הכיר אותי

והזיז את שאלתי. לפני רבע שעה (כה היה אחרי השעה 10) נולדה לי בת.
לא אוכל ולא אנסה עם לתאר בפנייך את עלי האושר שהזיזוני הרעע לך. ומה רבה
הייתה השמחה בקיבול. כשהוצאתי שהיצי הראשון בקיבול נולד. מיני אף עברו עשר
שנים. מיני אף עזב הקיבול מכמה עשרות חברים. שחיו במחנה קטנה. לקיבול עזבו.
המורה למעלה מאתיים נפש. המשק ישרה ההולך ומתפתח. ומילדה אחת בודדת בחצר
אחד. לכמה בתים הומים מילדים (נצמה לי שמעפס קרוב לשישים בן ירבו).

הרבה יש לשפר על השנים האלו. הרט הפעם אינני חושב לעשות זאת. הפעם רוצה אני
להזכיר לך שנים אחרות שנים עזבות מאד. שנים פווינות דם וזמעות של יהודי
השואה. תשתוממי לבהט נייה למה כותב אני לך דברים כה עזובים ליום חלקי. ליום
שמחתי? אשתדל בקיצור להסביר לך.

אנו יהודי ארץ ישראל היננו אנשים מאושרים וטוב לנו. שאנו חיים בארץ ישראל.
היננו אנשים מאושרים וטוב לנו שאנו חיים חיי חופש בארצנו על אדמתנו. אולם
מרה הטוב. שבחינו החופשיים בארץ ישראל. עלולים לנו לשכוח את צרת אחינו
היהודים בשואה. על כה כתבתי לך כהר פעם. על כן שומה אלינו. להזכיר לעצמנו
את צרת שארית היהודים בשואה בכל עת ועת ובייחוד בכל חס ומועד. למען תיחפש
ציתק עמוק עמוק בליבותינו. ובהוא יום פצותם והם יעלו ארצה בהמוניהם. נדע.
אנו יהודי ארץ ישראל. לקבלם כיאה להם ולעצמם בכל מה שבאפשרותנו. לקראת יום
הפצות שכולנו מציפים לו בכיליון עיניים תפקיד חשוב מאד מיועד אלינו. לקראת
תפקיד זה עליך נייה ועל כל הילדים להתכונן.

בשואות האחרונים עברה התקווה. שהניצחון הולך ובא ולא פחוק היום ושלטון
הניצח של הנאצים יושמד כלי. היום הנה יהיה עם יום השואה לשארית יהודי
השואה. אם כי עזוב מאד הוא ההפעל. שהנאצים הפלו ביהודים. בכל זאת רבה
תקוותי ואמונתי! שדוד הרבה רבבות יהודים ילוחו ממקומות מחבואיהם מישראל
ממערות מפתלים בשמעם את קול תפועת השחרור. לבהט. לא קטן. יהיה ביניהם.
מספר הילדים. כשמחנות הילדים ילדו ארצה יהיה מתפקידם וחובתם של ילדי ארץ
ישראל. לקבלם מתוך חיבה. אהבה וזאחה רבה.

הכדי שתדעו את נייה וכל הילדים. איך לקבלם ואיך להתניחם אליהם. עליכם לעבור
ולדעת מי הם הילדים האלו ומה עבר עליהם בילדותם. עליכם תמיד לדעת ולזכור.
שילדים אלו. שנולדו וטעלו בצמאן שלטון הפשע של היטלר. הם המשך כל חייהם. סבלו
פעם ואולי אף פעם אחת לא אכלו לשובע. הם ילדים. שבימות הקור הקשה
בארצותיהם. קפאו מכפור. מבלי שתהיה כסות לטופם. הם ילדים. שבימי חייהם. חיוק
לא פאו ושמחה מהי אינם יודעים. הם ילדים. שאפילו לשחק באופן חופשי לא יכלו.

כי כלואים היו בין חומות השטו השלבוות. ולא צי שהילדים האומללים הללו, סבלו מחוסר אוכל ובגד, מחוסר חיוך ושמחה, מחוסר חופש ועוד הפכה דברים, שלא מניתי אותם, נוסף לזה, סבלו הילדים גם מכעס ופחד, משנאה ועינויים, ממחזות זוועה של הפל ופחד, ממש לעיניהם, של רבים מהילדים האלה, נפשו כל האנשים היקרים להם, אמרות ואבות, אחים ואחיות, ניצלו רק אותם הילדים, שהצליחו בזמן הפציות לבפוח ולהיחבא, כשפאו מקום מחבואם, את כל הפציות, לא יכלו אפילו לבכות מפני פחד, שיאלו את מקום מחבואם ואז יצו הפוצח לא תפסח גם עליהם. את הילדים האלה, שנפשם הצידיפה ומלאת הכעס והפחד, שנאה ואי איוון, את אותם הילדים, תצטרכו אתם לקבל וללמדם לצחוק ולשמחה, לאהבה ולראיין ולחיות חיי חופש. אל יקל בעינייך תפקיד זה, הוא יצרוש ממך ניפה ומכל הילדים הפכה מאד פצון טוב, סבלנות, רוב ואהבה כנה. לקראת תפקיד אחראי זה, עליך ניפה ועל כל הילדים להיות מוכנים.

ניפה הפכה בפכות ואיחולאים לך בליבי ליום הולדתך ומכולן באחת אפיק, שבהוא היוט ותפשי את ילדי השואה, תהיי להם חברה טובה ונאמנה ושכאפתך אליהם ובצאתך להם, תצליחי להחזיר להם תאופת מה, לעינוייהם וסבלם בשואה.

שלוט פה לך ניפה אמרוך, קבלי ממני הפכה נשיקות, תמספי דפישת שלום לאהרון פוחילה ולכל הילדים, אברהם!

השמיניסטים שבו ממסע בן 8 ימים לפולין. אופיר זייצוב ורותם בר לב תיארו את חוויותיהן

המסע לפולין

אופיר זייצוב עכשיו, כמעט שבוע אחרי שחזרתי מהמסע לפולין, קשה לי לסכם אותו בכמה משפטים. אני יכולה להגיד שהיה מרגש, שזאת הייתה חוויה חד פעמית ועוד שאר קלישאות, אבל הן לא יצליחו לתפוס את המשמעות האמתית של המסע. אז אני אתחיל מההתחלה.

ביום ראשון באמצע הלילה, הסובות של צפית התחילו להתמלא במזוודות מלאות בגדים טרמיים, מורים, תלמידים נרגשים והורים עוד יותר נרגשים. בשני בבוקר אחרי טיסה מעייפת נחתנו בורשה, ועוד לא הצלחנו לעכל או לקלוט שאנחנו באמת כאן, בפולין, ושנחנו מתחילים את המסע האחרון שלנו ביחד כשכבה.

הלו"ז של המסע היה מאוד עמוס, בכל יום ביקרנו במספר אתרים וביניהם עיירות פולניות, גטאות, מחנות עבודה, ריכוז והשמדה. העומס היה מבלבל, אבל בזכות הנסיעות הארוכות והכישרון שפיתחנו להירדם בכל רגע פנוי, הצלחנו להתמודד עם הימים הארוכים וההדרכות המעניינות שהעבירו מדריכי המסע, ענת רונן ורן. זאת הזדמנות נפלאה להגיד תודה למדריכים המעולים שלנו שלא הסתפקו בסיפורים הידועים ותמיד התעקשו לחשוף אותנו לסיפורים הלא מוכרים, וללמד אותנו על השואה מזוויות לא רגילות.

המסע שלנו עבר דרך שלוש ערים מרכזיות, ורשה לובלין וקראקוב, שמתוכן יצאנו אל העיירות והמחנות שמקיפים אותן. היינו בטרבלינקה, מידאנק, פלאשוב, יער לופוחובה, אושוויץ ועוד מקומות רבים שבהם עשינו טקסים כדי לכבד את הזכרון של מיליוני היהודים

שקיפחו שם את חייהם.

השמיים האפורים ליוו אותנו בתחילת המסע והקור שחדר את מיליון השכבות שלבשנו הכניס אותנו לפרופורציות והעלה את המחשבה, איך אפשר לשרוד את החורף כאן בלי בגדים טרמיים, פליז, מעיל, כובע, כפפות, שקיות חימום ונעלי הרים? איך רחל, העדה המקסימה שלנו שאיבדה את כל משפחתה באושוויץ, הצליחה לשרוד את התופת הזאת ולחזור לכאן 70 שנה מאוחר יותר ולתת לנו את עדותה האישית?

אם יש מישהו שעשה לי את המסע, ואני בטוחה שרבים בשכבה חושבים כמוני, זאת רחל מרמלשטיין. האישה המדהימה הזאת הצליחה לרתק את כולנו בעדות שנתנה, בכנות שלה, באומץ לענות על השאלות הכי קשות שלא נעים לשאול, ואפילו בכומר הגופני המעולה (הלוואי על כולנו כאלה כושר וצלילות בגילה). אני מקווה שהיא תמשיך ללוות מסעות רבים כאן בצפית כדי שעוד רבים יזכו לעבור איתה את מה שאנחנו עברנו.

אני חושבת שתוך כדי כתיבה מצאתי את המילים לסיכום המסע- אני שמחה שיצאתי למסע הזה עם צפית. אולי זה השילוב בין המדריכים למחנכים שהעבירו לנו את ההכנות, ואולי בזכות רחל, או אולי פשוט בזכות הרוח והערכים של צפית שהצליחו לחלחל גם למסע כזה שתוכנן במשרד החינוך. ראיתי במסע בתי ספר אחרים שהחליטו להתמקד במסע במובן הלאומי, ואני שמחה שבצפית בחרנו להתמקד במובן האנושי. דיברנו הרבה על מה זה אנושי בעינינו, והגענו למסקנה שגם הרוע והאכזריות הם חלק מטבע האדם, ועל כל אחד חלה החובה לבחור איזה אדם הוא היה רוצה להיות.

חווית הרצח וההשמדה ליוותה אותי לאורך רוב המסע

רותם בר לב תיארה את הרגשתה במהלך הביקור באתרים השונים.

ואלו דבריה:

היום הראשון, בו הגענו לפולין היה היום הקל ביותר מבחינה רגשית. לא דיברנו על מחנות ההשמדה, אלא בעיקר על האוכלוסייה היהודית לפני השואה. לאור זה חשבנו, שהמסע הולך להיות קל.

לא כך היה. מהיום השני התחיל להיות קשה.

הדבר הראשון הקשה היה ביקור בבית קברות יהודי בווארשה, שכל מצבותיו נהרסו והעמידו אותן מחדש. קראנו קדיש ונשבה רוח וכל העצים זזו וזה היה נורא מרגש. פתאום הבנתי, שאנחנו בפולין ורגלי דורכות על האדמה בתוכה קברו את היהודים, בתקופת השואה (או מלחמת העולם השנייה בכללי).

הביקור בטרבלינקה נתן הצצה ראשונה למספר היהודים שנרצחו, כשראינו את אלפי האבנים עליהן חרוטים שמות הקהילות מהן הובאו לטרבלינקה הקורבנות שהושמדו. הדבר היותר מרגש היה במידאנק, כשעמדנו ע"י הר האפר. עשינו בסביבתו מעגל וטקס. סיפרו לנו, שזה אפר מעורבב עם אדמה, כי הגרמנים מכרו את זה לפולנים לדישון. כד אפר של אדם יחיד מכיל כמות אפר קטנה ושם הייתה כמות עצומה. הבנו שהכמות הגדולה הזו, אלו המוני אנשים, שנרצחו באותו מחנה ואי אפשר לעכל את זה. אחר כך ביקרנו במשרפות ויש שם ריח מוזר. יש שם המון משרפות. זה נראה כמו מפעל. זה נראה, שהם לא הרגישו, שהם רוצחים בני אדם אנושיים, אלא התייחסו לנרצחים, כמו לחיות.

אחרי זה המשכנו בסיור והלכנו על הדשא ובאמצע היו בורות והבנו שאלו בורות ירי, זה מרגיש מוזר, להבין שפה רצחו יהודים ואנחנו מסתכלים על זה ונמצאים שם. זה היה היום הראשון, בו ראינו אנשים בוכים וזה היה נורא קשה לחוות את זה. ביום אחר, עלינו על גבעה והיה עליה קיר מצבות יהודיות, שהודבקו בכוונה לקיר. הנאצים ציוו על הפולנים לעקור מצבות של יהודים ולבנות מהן כבישים, ממש להשפיל אותם.

הפולנים לא רצו להשפיל את היהודים עד כדי כך, אז הם שמו את המצבות הפוכות (כשהכיתוב למטה) ובסוף המלחמה הפולנים בנו את הקיר הזה לזכרם. זה היה מרגש לראות את המצבות, שניסו לבנות מהן כביש, אבל לבסוף שימרו אותן, אפילו שהן שבורות והרוסות.

הביקור הכי קשה היה הביקור במחנה ההשמדה אושוויץ 1, שהפכו אותו למוזיאון ובו ביתנים.

הביתן המרכזי הוא ביתן החפצים – עם הנעליים, השערות והמשקפיים. יש שם כמות עצומה של נעליים ומשקפיים ומבינים, שכל זוג נעליים זה בן אדם שנרצח ויש המון. הייתה שם ויטרינה עם חפצי תינוקות – בובות ונעליים קטנות קשה לעכל, שהתינוקות הללו נרצחו לפני שהספיקו ללכת ולדבר ולא הספיקו ליהנות מהעולם הזה. היה שם גם אוסף של מזוודות. על המזוודות היו כתובים שמות, ניסינו לחפש בין שמות המשפחה שם מוכר ונער אחד מצא, זה מקשר אותך למציאות, שאלו מצבות של אנשים אמיתיים והן לא סתם מונחות שם בכמויות.

בסוף הסיור באושוויץ 1 הדלקנו נרות נשמה מול קיר ישן ומחוספס, שלא הבנתי מהו. כשחזרנו לארץ הבנתי, שציוו על היהודים להסתובב מול הקיר וירו בהם. הבנתי, שלכל חלק ברצפה ובקיר יש חשיבות – אנשים חיו שם ולכל אחד יש סיפור אחר. רחל מרמלשטיין – העדה שליוותה אותנו, סיפרה לנו את הסיפור שלה. קרוב לסוף המלחמה לקחו אותה ואת משפחתה ברכבת למחנות. היא ואחותה (ועוד 3 קרובי משפחה) הגיעו לגטו. היא נראתה בריאה, אז לקחו אותה לעבודה ואחותה חלתה, אז הפרידו ביניהן, למרות ההנחיות מההורים להישאר תמיד יחד. היא נותרה לבדה. רחל מרמלשטיין שרדה את צעדת המוות ואחרי עלייתה ארצה גילתה, שגם דודה שלה שרדה והן נפגשו.

מה שראיתי לא תאם את מה שהתכוננתי לו. בסרטים שראיתי ובהכנות הכל היה הרבה יותר קטן ומרוחק. במסע לפולין גיליתי, שהכל נראה גדול ומאיים יותר, בסרטים זה ממש שונה.

אני זוכרת את כל המידע שהעבירו לנו. אני לא אשכח אותו. אני רוצה לחזור לשם ללמוד עוד.

הביאה לדפוס: יהודית אפרתי

זכור את בנינו חברינו שנפלו במערכות ישראל

יעקב גולדשמיט (רינגל) -

נולד ב- 30.3.1920 נפל ב- 12.11.50 בהתפוצצות מחסן מוקשים בשדות כפר מנחם.

עמרם בן חורין -

נולד ב- 4.9.39 נפל ב- 6.6.67 בקרב על עזה.

יוחנן בן חורין -

נולד ב- 10.4.45 נפל ב- 6.6.67 בחזית סיני.

דני גלבוע -

נולד ב- 13.3.42 נפל ב- 4.11.70 בדרכו לשרות מילואים.

גבריאל ברעם -

נולד ב- 26.12.54 נפל ב- 6.10.73 בחזית סואץ.

עמוס ברוג -

נולד ב- 14.1.53 נפל ב- 9.10.73 בקרבות ברמת הגולן.

ראובן כהן -

נולד ב- 2.3.46 נפל ב- 10.10.73 בקרבות ברמת הגולן.

גיא שלו -

נולד 12.4.60 נפל ב- 19.8.80 בקרב בלבנון.

גדי פטיש -

נולד ב- 25.6.44 נפטר ממחלה ב- 8.1.1990 בעקבות שרותו בשייטת.

יואל בן אשר -

נולד ב- 26.3.51 נפטר ממחלה ב- 15.4.2004 בעקבות שרותו בשייטת.

טיול מורשת קרב לתקופת ימי הזיכרון

הצבא המצרי פלש לתחומה של ארץ ישראל ב-15 במאי 1948, יום לאחר הכרזת עצמאותה של מדינת ישראל. מטרתו העיקרית של הצבא המצרי הייתה כיבוש תל-אביב בתוך יומיים מתחילת הפלישה. בדרך לתל אביב כבשו המצרים את כפר דרום וקיבוץ יד-מרדכי והותירו את כל היישובים היהודיים כמובלעות. המצרים נעצרו בגשר מעל נחל לכיש (ואדי סוכריר), שייקרא בהמשך גשר עד-הלום ומשם החלו לתקוף את היישובים היהודיים.

ב-7.6.1948 התרחש הקרב על ניצנים. הכוח הישראלי הורכב מ-141 לוחמים, מחציתם חיילי גבעתי ומחציתם אנשי קיבוץ ניצנים, בהם גם עשר נשים שנשארו להילחם על הבית...

על אירועי הקרב בניצנים נכתב לא מעט ויש לא מעט גרסאות שונות. מומלץ ביותר לקרוא את ספרו של רם אורן "המטרה תל-אביב".

מאז אירועי הקרב על ניצנים עבר אזור הקרבות לא מעט תמורות ושינויים. בשנים האחרונות שופץ "הארמון" של ניצנים, מבנה היסטורי שמור ששימש כבית פרדס לנכבד ערבי בשם סורבג'ה. נבנתה אנדרטה "יד לאישה הלוחמת", שמוקדשת לשלוש הנופלות בקרב ניצנים, וכן לנשים לוחמות ותרומתן למערכות הביטחון בארץ. כמו כן, נמצאים באתר עמדות המגנים, תעלות קשר, ויד ללוחמת מירה בן ארי. ב"ארמון" ניצנים הישנה פועל כיום בית ספר שדה שקמים, שמציע לקהל הרחב מגוון הדרכות וסיורים בתיאום ותשלום. סיורי תש"ח אתרי נוף וטבע בשמורת החולות ומיצג אורקולי מרתק ומרגש המתאר את סיפור ניצנים הישנה.

מידע חשוב: האתר פתוח בימים א'-ה' ביו השעות 08:00-16:00. בסופי שבוע יש לתאם בטלפון שמספרו: 08-6727895

איך מגיעים: ניצנים הישנה ממוקמת בסמוך ליישוב ניצן אליו נכנסים מצומת ניצנים על כביש מס' 4. לאחר נסיעה של ק"מ וחצי נחלוף על פני הכניסה ליישוב ניצן ונפנה ימינה לפי השילוט לבית ספר שדה שקמים – ניצנים הישנה, עד לרחבת החניה הגדולה.

משך הסיור באתר: כשעה וחצי

דרגת קושי: קל

עוד בסביבה: ים של חולות, חוף הים ניצנים, החורשה המנדטורית, גבעה 69, הדיונה הגדולה באשדוד ואתר גשר עד הלום.

כדאי להיעזר: מפת טיולים וסימון שבילים – גוש דן וחוף פלשת

טיול נעים ומעניין - ליאור לוי

חג העצמאות חגה של החרות המדינית

ההישג החיובי שעם ישראל השיג במאבקו עם סבלו הלאומי בזמן החדש, בא לידי ביטוי עיקרי בחג העצמאות. "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו..." "אנו אומרים גם היום עם כלל ישראל שבכל דור ודור. " אבל אין אנו יכולים לומר את המשך המשפט " והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם".

בחג העצמאות אנו מחזקים בליבנו את ההכרה, שאכסניית הדרכים בגלות חרבה לבלי קום ועם ישראל ניצל מן המפולת (של השואה), ע"י העזה לפעול בכוחות עצמו. מתוך עומק חולשתו, הוא אסף את שרידי כוחו, התחזק ושב אל ארצו, התיישב בה וכוון בה מדינה. אנו חוגגים הישג זה, שכמעט אי אפשר היה להאמין בייתכנותו, לפני דור, בחג העצמאות.

הקמת המדינה אולי יש בה מן הנס, מכל מקום הוא נס אחר מזה שאנו חוגגים אותו בפסח.

בין רעיון החרות, שאנו חוגגים בפסח, לבין רעיון החרות, שאנו חוגגים בחג העצמאות חוצצת התמורה שעברה על עמנו בזמננו ובזכותה זכינו לחרות מדינית.

מדינת ישראל היא ה מפעל של התנועה הציונית, שקמה כתגובה לתמורה במצבו החיצוני והפנימי של עם ישראל במאה העשרים. כתנועה לאומית הייתה הציונות תנועה המשכית. היא ראתה עצמה כממשיכת התנועות המשיחיות שקמו בעם ישראל בכל דור ודור והסתמכה על הזיקה הבלתי ניתקת לארץ ישראל, על הדבקות בעברית כלשון היצירה של העם ועל התקווה לחזור ולהיגאל בארץ ישראל, באמצעות יוזמה לאומית, מדינית, התיישבותית וחברתית עצמאית.

הציונית היא תנועה חילונית, שאינה סומכת על מנהיגות אלוהית ביחסי עמים ובגורלם והיא באה להחזיר לעם ישראל כלים מדיניים, חברתיים, כלכליים וצבאיים שיש לכל עם נורמאלי.

ב – 66 שנות קיומה שוקדת המדינה על פיתוח כלים אלו. נברך ונתברך, כי המדינה תוסיף ותתפתח ותמצא נתיב לעמוד באתגרים הניצבים בפניה.

יהודית אפרתי

חג שמחה לנו ולכל בית ישראל.

עמית פרי נשוי לאראלה ואב ל-4. עובד במערכות מידע באינטל. 5 שנים בישוב. משרת כקצין בתותחנים. עמית סיפר על שירות המילואים שלו.

אני נהנה מהמילואים ועל הדרך גם תורם למדינה ...

אני מביאה את דבריו:

עמית משרת במילואים כ-15 שנה כקצין בתותחנים, כ-30 יום בשנה. הוא התייחס לשירות המילואים שלו העוסק באימונים בלבד. הפעילות המבצעית היחידה ארעה בתקופת מלחמת לבנון השנייה: במלחמת לבנון השנייה, כשדורון ביתי הגדולה הייתה בת שנה, קראו לי ערב אחד. הגענו לצפון, ירינו לאן שאמרו לנו, ספגנו קצת קטיושות ואחרי שבועיים חזרנו הביתה. מבחינת התחושה, זה שינוי מאוד דרמטי, להתנתק מחיי היום יום ולעבור למצב אינטנסיבי, ששונה ב-180 מעלות מהשגרה. באימון ובתרגיל משחקים במלחמה ושותים קפה, בזמן מלחמה, כשאתה שומע ורואה את כל הפירוטכניקה עוברת מעל הראש, זה שונה. על שרות המילואים:

בסביבתי כולם עושים מילואים. בין חברי הקרובים, שאני משוחח אתם ויוצא אתם לבלות, הרוב המוחלט עושה מילואים. אלו שלא משרתים במילואים, אלו לא אנשים שמתמטים (זה מיעוט שבמיעוט).

להשתמטות צד פרקטי וצד מוסרי.

בצד הפרקטי – לא צריך כל כך הרבה משרתים ובטח לא צריך, את מי שאין לו מוטיבציה לשרת (צריך רק מעט מאלו).

במישור המוסרי – בסביבתי אף אחד לא מרגיש פרייר. אני לא משרת במילואים מתוך תחושת חובה, אלא מתוך רצון. אני הולך למילואים, כי אני נהנה מזה, כי אני עושה מילואים עם אותם

אנשים כבר 15 שנים. ואני נפגש איתם גם אחרי המילואים. זה דומה לטיול חברים, אבל כאן זה טיול מאורגן וממומן ע"י המדינה. ויש בזה קסם. ומעבר לזה, זה חשוב וזה אחד התנאים החשובים לקיום המדינה ואם שני הצדדים נהנים מה טוב.

מבחינה משפחתית לכל דבר יש מחיר, אני חושב, שזו דרך תרומה של המשפחה, שתורמת את האבא. אשתי תומכת במילואים. בזמן מילואים אני מגיע הביתה מוקדם יותר מאשר בשגרה. הילדים שואלים: "אבא אתה שוב הולך למילואים (אבל הם לא עצובים)?"

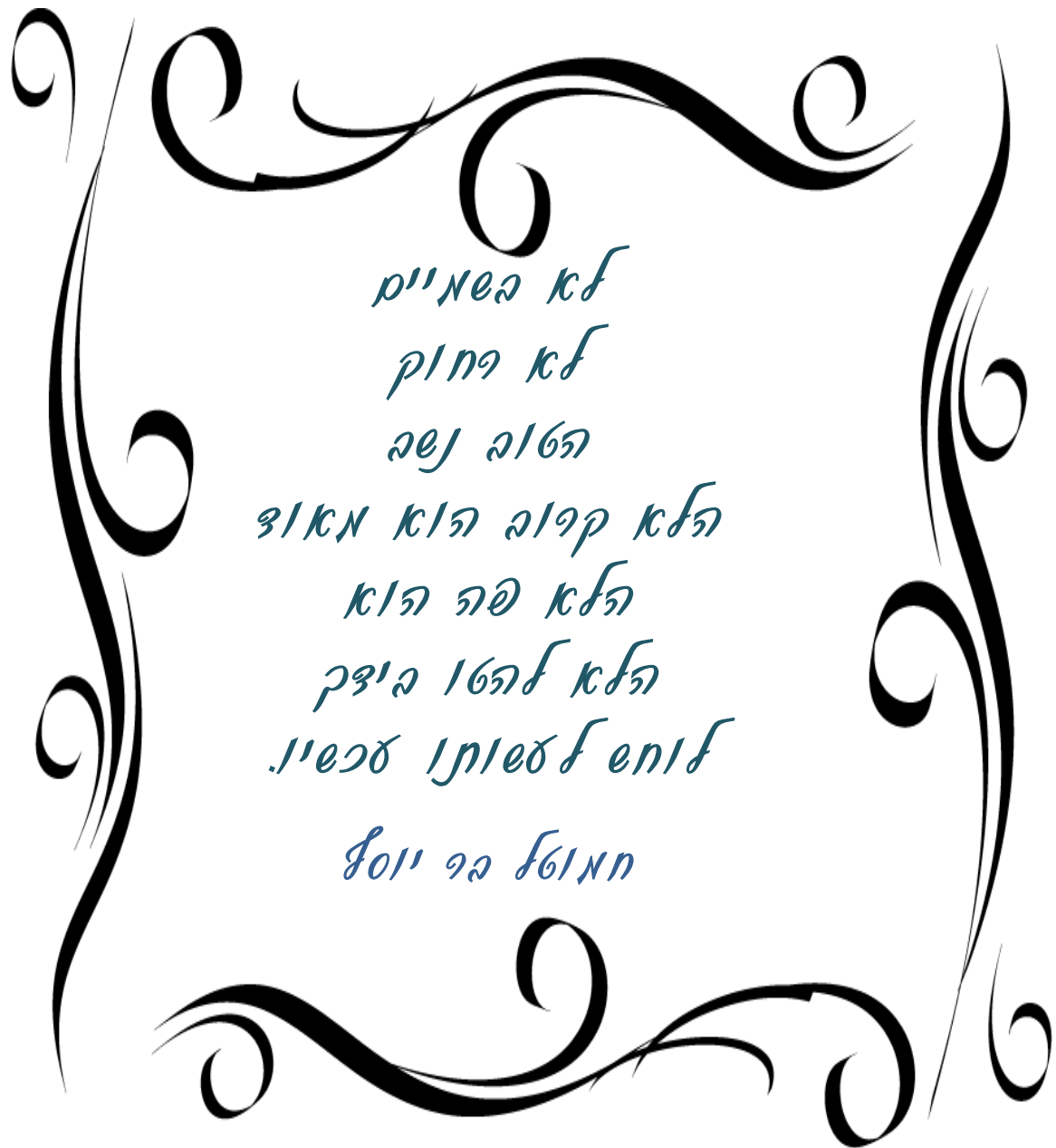
בעבודה מתחשבים בי. אני עובד במשרה, בה מתייחסים לתוצאות שאני מביא ולא לזמן העבודה. אני יכול להיות גמיש.

אני חושב, שכמות האידיאליסטים במדינה, הולכת ופוחתת. מה שמדבר לצעירים, זו טובתם האישית. אפשר להתמודד עם זה באמצעות תגמול, או שינוי המבנה הארגוני, כך שחילי מילואים יוכלו לשרת עם החברים שלהם. זה התמריץ הכי גדול. השרות שלי במילואים משול להליכה לשתות בירה בפאב, אבל במקום בירה שותים קפה ובמקום פאב זה שטח אש.

לא מפריע לי שאני לא מקבל תמריץ כספי מעבר לביטוח הלאומי.

התמריץ הכי גדול זה החברה. זה מקום שעוזרים אחד לשני, אם יש בעיה למישהו מתגייסים לעזור לו. משהו חברתי.

הביאה לדפוס: יהודית אפרתי

אתי קדוש – מזכירה שהיא כתובת להנהלת הישוב ולתושביו

אתי קדוש עבדה כשנה ורבע כמזכירת הישוב וניהלה את משרד האגודה.
בימים אלו היא מסיימת את עבודה.
אתי תיארה את עבודתה ותפקידה.

אני מביאה את דבריה:
התפקיד כולל טיפול בכל האדמיניסטרציה של האגודה.
ובפירוט:

- ❖ קשר עם החברה שמטפלת בענייני הנהלת החשבונות של הישוב וסיוע למנהלת החשבונות.
- ❖ גביית חשבונות האגודה, גביית תשלומים ומיסים של חברי האגודה ותשלומים

עבור השתתפות במערכת החינוך. וכן דאגה לתשלומים לספקים
❖ ניהול כל התקשורת בין האגודה לתושבים - במייל היישובי, ב-0.0.0 ובאתר האינטרנט.

❖ טיפול בהליך סיום עבודה של עובדים (בחינוך ובאגודה), דאגה להסדרי הביטוח והפיצויים (את הידע בתחום רכשתי מחשבת השכר ומסוכן הביטוח של האגודה).
❖ ניהול הקלפי, הצבעות ואסיפות הישוב – הכנת פרוטוקולים לפני ואחרי פרסום האספות והקלפי תוך התייעצות עם היועץ המשפטי של האגודה. הכנת פתקי הצבעה, תיק קלפי לועדת הקלפי ותיאום בין חברי ועדת הקלפי לאיוש הקלפי בשעות שנקבעו.

בתקופה ששמוליק לדרר וזאב פקציארז לא עבדו, מילאו את תפקידם בהתנדבות אמיר פרן ושאר חברי ועד האגודה, מילאתי את תפקידי האדמיניסטרציה והלוגיסטיקה בישוב ועמדתי תוך שיקול דעת לימינם.

התושבים פנו אלי במגוון רחב של עניינים – מדרכות לא תקינות, כלבים משוטטים, איכות סביבה, גינון, מתקני שעשועים ועוד. ענייני גינון הפניתי לירון הגנן וביתר התחומים טיפולתי מול גורמי המועצה, או שפניתי לאחד מחברי הוועד או בעל המקצוע הרלוונטי. העבודה במשרד רבה ורוב הזמן עבדתי לבד ונדרשתי לתושייה ויוזמה לפתרון הבעיות. כל מזכיר ישוב (שמוליק או זאב), מביא את האני מאמין שלו ואת האג'נדה שלו – הם עובדים עם האנשים בשטח ורוח העבודה במשרד משתנה לפי אישיות המזכיר ותכתיביו. דברי פרידה – בישוב יש הרבה מאוד אנשים טובים ויקרים. אני מאחלת לתושבי הישוב שיחיו בהרמוניה, בשלום ובשלווה איש איש בביתו ואיש עם שכניו. כמו כן ברצוני לאחל לשמוליק לדרר החלמה מהירה ומלאה.

*לאתי תודה ואיחולי הצלחה בעבודתך החשובה
מפאתה ביפלא מחליפה את אתי קדוש איחולי הצלחה ופת עפרות מוצלחת*
רשמה: יהודית אפרתי

גבריאל גרסיה מרקס 6.3.1927-17.4.2014 :

גבריאל גרסיה מרקס סופר, עיתונאי ותסריטאי יליד קולומביה, חתן פרס נובל לספרות בשנת 1982. פרסם ספרים ברוח של ריאליזם ופנטזיה, רצופים במחאה חברתית. המפורסם בספריו 100 שנים של בדידות.

מספר ציטוטים מדבריו:

- ❖ "אני אוהב אותך לא בגלל מי שאתה, אלא בגלל מי שאני, כשאני לידך".
- ❖ "רק בגלל שמישהו לא אוהב אותך כמו שהיית רוצה, לא אומר שהוא אוהב אותך בכל מאודו".
- ❖ "לעולם אל תפסיק לחייך, גם כשמאוד עצוב לך, מישהו עלול להתאהב בחיך שלך".
- ❖ "אל תבזבז זמן על אדם שאינו שואף להעביר אותו אתך".
- ❖ "תמיד יהיו אנשים שיפגעו בך, צריך להמשיך להאמין באנשים – פשוט להיות זהירים יותר".

היזדעזע?

- ❖ בעונת הגשמים תשע"ד ירדו 434.7 מ"מ גשם. רוב הגשם ירד בתחילת החורף (דצמבר) ובסיומו (מרץ). רוב החורף היה שחון, כשכמויות הגשם מועטות ופרקי הזמן בין גשם לגשם גדולים.
- ❖ ביום 25.4 נערך סיור ביד ושם. היה מעניין, מרגש ומעורר מחשבות. ההדרכה הייתה מצוינת ופנתה לרגש, תוך התייחסות לאירועים ההיסטוריים – קיבלנו טעימה משלל המוצגים שבמוזיאון, מה שמזמין ביקור חוזר. התודה והברכה לצוות אצלנו בחצר שארגן את הסיור.
- ❖ בערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה נתכנסנו ליד אתר ההנצחה לבני המשפחות שנספו בשואה לטקס זיכרון והתייחדות עם זכר הנספים. ישר כח לאהרון ברוידא של הטקס